

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

נו.

עין משפט נר מצוה

סב א מיי פ"ג מהל
תורות הלכה י'
סב ב מיי פ"ט מהל
טומאה אובלן הלכה
ט ופ"ו מהלכות כבוד
הל' צו'
סד ג ד מיי פ"ג מהל
מעשר הלכה י'
טוש"ע י"ד ס' שלם סעיף
פז

רבינו הגנאל

ואין בוצרין עם ישראל
שעושה פירותיו בטומאה.
וכל שכן שאין דורכין.
אבל בוצרין עם העובד
כוכבים בגת שמורת
לגרום טומאה לחולין
שבארץ ישראל: **פ"א**
אין עושין יין נסך
עד שירד לבור. ירד
לבור מה שבבור אסור
והשאר מותר. איני והתניא
משיקפה נעשה יין נסך.
ופרקין ממתניתין רבנן היא
ביריתא ר' עקיבא דתניא
יין משייר לבור רבי
עקיבא אומר משיקפה.
פ"י קיפוי הסרת הקצף
מעל היין. כדכתיב קצף
על פני המים (כאן חסדושה
אחת מן הכותב) ואבעיא להו
קיפוי דתני קיפוי דבור
הוא או קיפוי דחבית.
ופשיט תא שמע דתני
במעשרות פרק ראשון
היין משיקפה פ"י אסור
ליטול ממנו עד שיתעשר
שכבר נגמרה מלאכתו
למעשר. ואע"פ שיקפה
קולט מן הגת העליונה
ומן הצינור ושותה. ש"מ
קיפוי דבור ש"מ. ומדתני
רב וביד רבי עקיבא
אומר משישלה. מתרין
נמי לברייתא דתני ר'
עקיבא אומר משיקפה תני
לה הכי ר' עקיבא אומר
משיקפה וישלה בחביות
כי היכי דלא תקשי
דרבי עקיבא אר' עקיבא
ומתניתין דתני יין נסך
עד שירד לבור משום
חומרא דייין נסך תני

ואין בוצרין עם ישראל וב"ש שאין דורכין. פי' ואפילו בסוף
דריכה (ב) דאיכא סיוע לטומאה דאורייתא והא דליצטרין
למייתי כ"ש הכא טפי מצמשה ראשונה היינו משום דלי לא תגא
הכא כ"ש הי"א טעמא דלין בוצרין אינו משום סיוע אלא משום גרם
טומאה וקמ"ל השתא דטעמא משום

סיוע כמו בסוף דריכה:
שמותר לגרום טומאה לחולין
שבא"י. פ"ש"י ואפילו

הכי אין בוצרין עם ישראל דה"מ
שמותר לגרום טומאה בשל עובד
כוכבים אצל שכל ישראל טבולים הם
לטרומה ואסור לגרום טומאה
לטרומה דכתיב ואני הנה נחמי לך
את משמרת תרומותי בשמי תרומות
לגרום טומאה לחולין **פ"א**
בפ"ק דלדה (דף ו: ושם ד"ה נולד) תני
התם נולד לה ספק טומאה עד שלא
גלגלה תעשה בטומאה משגלגלה
תעשה בטומאה כו' וקסדר חולין
הטבולין לחלה כחלה דמו אלמא
(א) אמרין קודם גלגול שלא חלה
עליה עדיין חיוז חלה אמרין תעשה
בטומאה והכא נמי אינס דלחסי
לטרומה עד שיעשו יין ולמה לא
יעשו בטומאה כיון שמותר לגרום
טומאה ויש שדומין לומר דשאי התם

דכל זמן שהוא קמח אין כאן חיוז חלה כלל אצל תרומה ראיה משעה
שהיא בענינים מידי דהוה אמעשר שהקדימו בשבילים אכן דבר תימה
הוא להחשיב טבול לטרומה קודם מירוח ועוד הקשה רבינו ר' יהודה
דבבדליא תניא בחוספתא דלחלה (פ"א ע"ט) במת ר' דנולד ספק טומאה
כו' וכן פירות שנוול להם ספק טומאה עד שלא נגמרה מלאכתן יעשו

בטומאה משגמרה מלאכתן יעשו בטמאה ותרומתן תלויה בזה ספק אמרו בדבר הספק לטרומה אלמא אפילו צפירות נמי אמרין הכי אין
יש לתרן דשאי התם שכבר נולד להם ספק טומאה וא"א עוד להיות טהור לגמרי אצל כאן יש לו ליזהר שלא לטמאותה לכתחלה מיהו
קשיא מההוא דפרק הניקין (גיטין דף סא. ושם ד"ה רשא) דקאמר רישא בטומאת חולין פירוש שמותר לסייע קודם שמתיל לניס לפי שאין
שם אלא טומאת חולין ואף על פי שיצא להפריש לבסוף חלה בטומאה ומ"ש מהאי דהכא ואור"ת דביטין ליכא אלא חשדא בעלמא שחשדה
לעשות פירותיה בטומאה אצל כאן דודאי עושה פירותיה בטומאה אסור לסייע לו אפי' בחתלה וקשה לפי' זה דמתני' קמני לא לשיין ולא
עורכין משמע הא צריה וטמינה שריא וצ"פ הניקין (שם דף סא.) תני דוררת וטומאה גמי אשת עם הארץ ופר"ת התם דוקא דלין כאן
אלא חשד בעלמא שחשדה לעשות בטומאה אצל אם עושה בזדאי בטומאה לא שריא והא הכא דעושה בזדאי בטומאה ונמשע דביכריה
וטמינה שרי ואומר ר"ת דהכא מיירי צפירות שלא הוכשרו ולכן שרינה זה צריה וטמינה אף בעושה בזדאי בטומאה והיא דגיטין מיירי
צפירות שהוכשרו כבר ולכן דואי אם עושה בזדאי בטומאה אסור אף לצבור ולטמון מיהו צירושלמי תני עלה דמתני' לא בוצרין ולא
טומאין עמו ופרין מהאי דגיטין דקמני בוררת וטומאה ומשני כאן צלותא כאן צשאינו לותא פי' הכא מיירי שהוכשרו וההיא דגיטין בלא
הוכשרו ואינו יורד לחלק כלל בין חשוד לעושה בזדאי ולדברי ר"ת נוכח לומר לא לשיין ולא טומאין כדברי הירושלמי ומיירי בין הכא
בין התם בהוכשרו וטעמא דהכא משום דעושה בזדאי בטומאה הוא ולכן לא בוצרין ורבי יהודה מלא פי' אחד צפ"י רבינו שלמה כתב

ידו אצל לא בוצרין עם ישראל כו' ואע"ג דסבירא לן השתא דמותר לגרום טומאה לחולין דקתני סיפא הי"מ דעובד כוכבים א"כ ישראל
חבר שלא יכלם רק צינור טומאהו אצל ישראל עובד עבד עבירה הוא ססופו לעומת טמא ודריכתה לכך עומת הלכך אסור
לסייעו ע"כ לשוני: **ר"י עקיבא אומר משיקפה.** תימה כיון דר"ע מיקל הוא עד שיקפה מיצעי ליה כדאמרין בפרק השוכר את
הפועלים (ב"מ דף דף פח: ושם ד"ה עד) גבי קישואין ודילועין מאי לאו משיקפו צדעה לא משיקפו צדית אי הכי עד שיקפו מיצעי ליה
וי"ל דשאי התם דאיכא למיטעי ולמימר פקס דשדה אצל הכא ליכא למיטעי מידי דודאי אין שום קיפוי קודם ירידתו לצור:
ואע"פ שיקפה קולט מן הגת העליונה. פי' אצל מן התחתונה כלומר מן הבור אסור לשמות אף עראי שהי הוקצב למעשר מימה
האי גת היכא קאי אי צדעה הוא כדכר כל גתות שלהם שהיו צדעה כדמוכח בפרק המוכר את הבית (ב"ב דף עא.) דתני מוכר את
השדה לא מוכר את הגת וגבי בית לא תני ליה וא"כ דצגת שצדעה מיירי לישתרי אפילו מן התחתונה שהרי לא ראה פני הבית ואמרין
(ב"מ דף פח:) אין הטהור מתחייב (ז) עד שיראה פני הבית וכ"כ דמיירי הכא צגת העומד צדית והכניס שם הענינים א"כ ארץ יוקצב
ש"כ למעשר כדלמחר גבי תבואה שהכניסה בזמן שלה וי"ל דלעולם אימא לך דמיירי צגת שצדעה וה"ק קולט מן הגת ויכניסנו לבית וישתה
שכל זמן שלא ירד לצור לא נגמרה מלאכתן ואין ראיית פני הבית מתחייב צמעשר אלא בדבר שנגמרה מלאכתו אצל דואי לא יקח מן
הבור ויכניסנו לבית וישתה ואיצעית אימא לעולם מיירי צגת שצדית ולא דמי לתבואה שאין דרכה להכניסה לבית בזמן הלכך כי
הכניסה בזמן מו לא מיקצב למעשר אצל יין שדרכו להכניסו בעצבים ושם נעשה גרנו ודאי צעשיית גורן שלו נקצב ורחייה מקישואין
ודילועין דאמרין פ' הפועלים (שם דף פח:) ושם ד"ה לא) דמשיקפו צדית הוא גמר מלאכתן למעשר ואע"פ שהכניסה בפקס שלהם:
תרצה נמי דהך קבייתא. ומתני' דאע"פ שקפה דדייקין מינה ש"מ קיפוי דבור איתא כרצנן: **ר"י תלתא תנאי ניגהו.** תימה
אמאי לא קא משני מתניתין עד שירד לצור ויקפה דמתרן למתני' קבייתא וי"ל דא"כ אדמפליג צסיפא א"כ ירד לשאר צגת
ליפלוג ציבר נמי בין קיפוי לשאינו קיפוי אלא לאו ש"מ דקסדר מתני' דמה שצבור א"כ א"כ קודם קיפוי אסור א"כ (בריתא) דמעשר
(פ"א מ"ו) נמי דתני זה ואע"פ שקפה קולט מן הגת כו' אדמפליג בין מה שצבור למה שצגת ליפלוג וליתני צמה שצבור בין קיפוי
לשאינו קיפוי וי"ל דלין הי"נ דהא תגא ליה רישא יין משיקפה אלמא אינו נעשה יין עד שיקפה אלא צסיפא רבותא נקט דסד"א כיון
שאותו שצבור קפוי ויש אסור גמור לפניו ליגזור על מה שצגת וצלנור אטו דבור דבקיץ יצא לטעות אם תמיר לשמות מן הצנור ששתה
ג"כ מן הבור הסמוך לו אצל צמתני' דתני ברישא אינו נעשה יין נסך עד שירד לצור ולא הזכיר קיפוי כלל אם איתא דהוה מפליג בין
קיפוי ולא קיפוי הוה ליה למיתנייה ואין לומר דהכא נמי אשמעינן רבותא דאע"ג דמה שצבור אסור אסור גמור מ"מ השאר מותר ולא
גורין הא אטו הא דלין זו רבותא דבא דואי אין לטעות אם תמיר כשנגע העובד כוכבים צמה שצגת להחיר גס מנגע צבור שהרי
הגרמתי מפקס ציניהם והכל יודעים שהגרמותי עושה יין ואדרכה הוה ליה לנמקט רבותא לפלוגי בין קיפוי לשאינו קיפוי:

ואין בוצרין עם ישראל כו'. משום דגורם טומאה הוא. ואף ע"ג
דסבירא לן השתא דמותר לגרום טומאה לחולין דקתני סיפא הי"מ
דעובד כוכבים אצל ישראל טבולים הם לטרומה ואסור לגרום
טומאה לטרומה דכתיב ואני הנה נחמי לך את משמרת תרומותי
בשמי תרומות הכתוב מדבר וכ"ש

שאין דורכין שדריכתן מטמאתן
ומסייע ידי עובדי עזירה: **יין משיקפה.**
הו גמר מלאכה לעיני מעשר ליאסר
צו שפייט עראי. משיקפה לשון קף
כמו קפא תומא דמסכת סוכה (דף
גג.) שלפין החרגים על היין כשהוא
נח צבור: **ואע"פ שקפה.** מה שצבור
קולט מן הגת העליונה ושותה שאותו
שלא ירד לצור לא נגמר מלאכתו:
מן הטהור. מקום דרך מרזב המקלח
היין לצור: **ש"מ קיפוי דבור אומר.**

מדקתני ואע"פ שקפה קולט מן הגת
דאי צביות מה ענינו אלל גת:
דבי ר' אשעיא. צמתני' דבי ר'
אשעיא: משישלה חביות. לשון
השלה דגיס מן היס (חולין דף סג.)
משישלה היין מן הבור להנמן צביות
וכן מפרש צ"מ בחוספתא דהא הפועלים
(דף צב.) ולעיל קמני לרצנן משיירד
לצור ולר"ע משיקפה: **אלא מסיסין**
דקסני עד שירד לצור. הא ירד

לצור אע"פ שלא קיפה הוא יין: **נימא.** כי היכי דקמני לעיני נסך הי"ג
ס"ל לעיני מעשר ופליג אדרצנן ואדרבי עקיבא: **תלפא הנאי היא.**
תגא דידן סדר משיירד לצור ולרצנן משיקפה צבור ולר"ע
משישלה: **שאיני יין נסך כו'.** אצל צמעשר אי כרצנן: **ולרצא**

בטומאה משגמרה מלאכתן יעשו בטמאה ותרומתן תלויה בזה ספק אמרו בדבר הספק לטרומה אלמא אפילו צפירות נמי אמרין הכי אין
יש לתרן דשאי התם שכבר נולד להם ספק טומאה וא"א עוד להיות טהור לגמרי אצל כאן יש לו ליזהר שלא לטמאותה לכתחלה מיהו
קשיא מההוא דפרק הניקין (גיטין דף סא. ושם ד"ה רשא) דקאמר רישא בטומאת חולין פירוש שמותר לסייע קודם שמתיל לניס לפי שאין
שם אלא טומאת חולין ואף על פי שיצא להפריש לבסוף חלה בטומאה ומ"ש מהאי דהכא ואור"ת דביטין ליכא אלא חשדא בעלמא שחשדה
לעשות פירותיה בטומאה אצל כאן דודאי עושה פירותיה בטומאה אסור לסייע לו אפי' בחתלה וקשה לפי' זה דמתני' קמני לא לשיין ולא
עורכין משמע הא צריה וטמינה שריא וצ"פ הניקין (שם דף סא.) תני דוררת וטומאה גמי אשת עם הארץ ופר"ת התם דוקא דלין כאן
אלא חשד בעלמא שחשדה לעשות בטומאה אצל אם עושה בזדאי בטומאה לא שריא והא הכא דעושה בזדאי בטומאה ונמשע דביכריה
וטמינה שרי ואומר ר"ת דהכא מיירי צפירות שלא הוכשרו ולכן שרינה זה צריה וטמינה אף בעושה בזדאי בטומאה והיא דגיטין מיירי
צפירות שהוכשרו כבר ולכן דואי אם עושה בזדאי בטומאה אסור אף לצבור ולטמון מיהו צירושלמי תני עלה דמתני' לא בוצרין ולא
טומאין עמו ופרין מהאי דגיטין דקמני בוררת וטומאה ומשני כאן צלותא כאן צשאינו לותא פי' הכא מיירי שהוכשרו וההיא דגיטין בלא
הוכשרו ואינו יורד לחלק כלל בין חשוד לעושה בזדאי ולדברי ר"ת נוכח לומר לא לשיין ולא טומאין כדברי הירושלמי ומיירי בין הכא
בין התם בהוכשרו וטעמא דהכא משום דעושה בזדאי בטומאה הוא ולכן לא בוצרין ורבי יהודה מלא פי' אחד צפ"י רבינו שלמה כתב
ידו אצל לא בוצרין עם ישראל כו' ואע"ג דסבירא לן השתא דמותר לגרום טומאה לחולין דקתני סיפא הי"מ דעובד כוכבים א"כ ישראל
חבר שלא יכלם רק צינור טומאהו אצל ישראל עובד עבד עבירה הוא ססופו לעומת טמא ודריכתה לכך עומת הלכך אסור
לסייעו ע"כ לשוני: **ר"י עקיבא אומר משיקפה.** תימה כיון דר"ע מיקל הוא עד שיקפה מיצעי ליה כדאמרין בפרק השוכר את
הפועלים (ב"מ דף דף פח: ושם ד"ה עד) גבי קישואין ודילועין מאי לאו משיקפו צדעה לא משיקפו צדית אי הכי עד שיקפו מיצעי ליה
וי"ל דשאי התם דאיכא למיטעי ולמימר פקס דשדה אצל הכא ליכא למיטעי מידי דודאי אין שום קיפוי קודם ירידתו לצור:
ואע"פ שיקפה קולט מן הגת העליונה. פי' אצל מן התחתונה כלומר מן הבור אסור לשמות אף עראי שהי הוקצב למעשר מימה
האי גת היכא קאי אי צדעה הוא כדכר כל גתות שלהם שהיו צדעה כדמוכח בפרק המוכר את הבית (ב"ב דף עא.) דתני מוכר את
השדה לא מוכר את הגת וגבי בית לא תני ליה וא"כ דצגת שצדעה מיירי לישתרי אפילו מן התחתונה שהרי לא ראה פני הבית ואמרין
(ב"מ דף פח:) אין הטהור מתחייב (ז) עד שיראה פני הבית וכ"כ דמיירי הכא צגת העומד צדית והכניס שם הענינים א"כ ארץ יוקצב
ש"כ למעשר כדלמחר גבי תבואה שהכניסה בזמן שלה וי"ל דלעולם אימא לך דמיירי צגת שצדעה וה"ק קולט מן הגת ויכניסנו לבית וישתה
שכל זמן שלא ירד לצור לא נגמרה מלאכתן ואין ראיית פני הבית מתחייב צמעשר אלא בדבר שנגמרה מלאכתו אצל דואי לא יקח מן
הבור ויכניסנו לבית וישתה ואיצעית אימא לעולם מיירי צגת שצדית ולא דמי לתבואה שאין דרכה להכניסה לבית בזמן הלכך כי
הכניסה בזמן מו לא מיקצב למעשר אצל יין שדרכו להכניסו בעצבים ושם נעשה גרנו ודאי צעשיית גורן שלו נקצב ורחייה מקישואין
ודילועין דאמרין פ' הפועלים (שם דף פח:) ושם ד"ה לא) דמשיקפו צדית הוא גמר מלאכתן למעשר ואע"פ שהכניסה בפקס שלהם:
תרצה נמי דהך קבייתא. ומתני' דאע"פ שקפה דדייקין מינה ש"מ קיפוי דבור איתא כרצנן: **ר"י תלתא תנאי ניגהו.** תימה
אמאי לא קא משני מתניתין עד שירד לצור ויקפה דמתרן למתני' קבייתא וי"ל דא"כ אדמפליג צסיפא א"כ ירד לשאר צגת
ליפלוג ציבר נמי בין קיפוי לשאינו קיפוי אלא לאו ש"מ דקסדר מתני' דמה שצבור א"כ א"כ קודם קיפוי אסור א"כ (בריתא) דמעשר
(פ"א מ"ו) נמי דתני זה ואע"פ שקפה קולט מן הגת כו' אדמפליג בין מה שצבור למה שצגת ליפלוג וליתני צמה שצבור בין קיפוי
לשאינו קיפוי וי"ל דלין הי"נ דהא תגא ליה רישא יין משיקפה אלמא אינו נעשה יין עד שיקפה אלא צסיפא רבותא נקט דסד"א כיון
שאותו שצבור קפוי ויש אסור גמור לפניו ליגזור על מה שצגת וצלנור אטו דבור דבקיץ יצא לטעות אם תמיר לשמות מן הצנור ששתה
ג"כ מן הבור הסמוך לו אצל צמתני' דתני ברישא אינו נעשה יין נסך עד שירד לצור ולא הזכיר קיפוי כלל אם איתא דהוה מפליג בין
קיפוי ולא קיפוי הוה ליה למיתנייה ואין לומר דהכא נמי אשמעינן רבותא דאע"ג דמה שצבור אסור אסור גמור מ"מ השאר מותר ולא
גורין הא אטו הא דלין זו רבותא דבא דואי אין לטעות אם תמיר כשנגע העובד כוכבים צמה שצגת להחיר גס מנגע צבור שהרי
הגרמתי מפקס ציניהם והכל יודעים שהגרמותי עושה יין ואדרכה הוה ליה לנמקט רבותא לפלוגי בין קיפוי לשאינו קיפוי:

(א) ג"ל והתנין. (ב) מעשרות
פ"א מ"ו, (ג) ג"ל דתנין.
(ד) ב"מ צ"ב, (ה) ג"ל
דמקן, (ו) מעשרות פ"א
מ"ו, (ז) במדבר י"ח,
(ח) ג"ל במשנה.

הגהות הב"ח

(א) גבי ואע"פ שקפה:
(ב) תוב"ד"ה וכן וכו'
בסוף דריכה משום
דאיכא: (ג) ר"ה שומת
והי' כחלה דמו אלמא
דקודם כ"ל ומצית אמרין
נמתק: (ד) ר"ה ואע"פ
והי' אין הטבל מתחייב
במעשר עד:

מוסף רש"י

יין משיקפה. משיקפו
הרלנים על פי הצור
כשמתחיל להיות מוסס
ועליון הצינור ומשליקן (ב"ב
ב"ב.) משיירד לבור. הו
גמור למעשר (שם).
משישלה בחביות.
שטעל חרטים האפים על
פי החכמים (ביצה יד.)